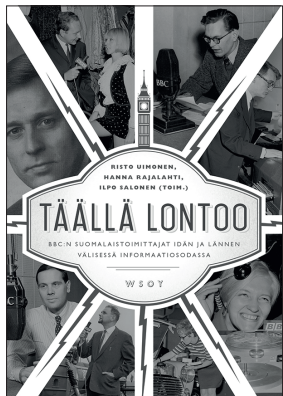

Täällä Lontoo

BBC:n suomalaistoimittajat idän ja lännen välisessä informaati sodassa

Tapio Varis

Täällä Lontoo

BBC:n suomalaistoimittajat idän ja lännen välisessä informaati osodassa Toim. Risto Uimonen – Hanna Rajalahden – Ilpo Salonen
WSOY, Helsinki 2020, 339s.

Kun ansioituneet toimittajat, diplomaatit tai poliitikot kirjoittavat työstään tai muistelmia, ovat ne aina kiinnostavia, mutta eivät välttämättä samaa kuin riippumaton tutkimus samoista asioista. BBC:n suomalaistoimittajien kirjoittama kirja kokoaa arvokkaalla tavalla heidän kokemuksensa myös tutkijoiden käyttöön. Lähtökohtana on Risto Uimosen mukaan BBC:n hankkima maine ”laadukkaan journalismin ja luotettavan uutispalvelun avulla”. Vaikka suomalainen näkökulma on meille kiintoisa ja yhä pätevä, se saattaa hämärtää sitä tosiasiaa että nykyisin objektiivisista maail-

man uutisista kilpailee myös muita laadukkaita uutispalveluita, kuten Al Jazeera (vuodesta 1996 lähtien). Sen ja BBC:n objektiivisilla uutisilla voi samoista asioista olla hyvin toisenlainen näkökulma. Vuoden 1991 jälkeiset muutokset ovat vaikuttaneet myös BBC:n maailmanpalvelun muutokseen, kuten Uimonen kirjassa toteaa. Uusia kieliä on tullut Afrikan, Intian ja Korean paikallisista kielistä.

Oma suhteeni BBC:hen kehittyi opiskeluaikanani Tampereen yliopistossa, kun brittiläinen tutkija Jeremy Bennett esitteli 1966 julkaisemansa tutkimuksen ”British Broadcasting and the Danish Resistance Movement 1940–45”. Hän sai minut mukaan avustamaan BBC:n ulkomaanlähetysten laadun ja häirinnän tarkkailua parin vuoden ajan, josta BBC myös maksoi minulle pienen korvauksen (100 punttaa vuodessa). BBC:n lähetysten häirinnän seuranta ja ulkomaisten asemien monitorointia johti ansioitunut sähköinsinööri Charlton Higgs. Hän piti erityisen tärkeänä, että raportoin kuningattaren uudenvuodenpuheen kuuluvuudesta. Kävin Higgsin luona Bush-housessa ja tustin myös kuuntelukeskukseen Cavershamissa, joka myöhemmin 2010 suljettiin taloudellisista syistä. *Monitoring service* on siis eri asia kuin kuuntelututkimus, josta kirjassa puhutaan. *Monitoring* on kirjaimellisesti lähetysten sisällön seuranta eli tiedustelua. Maailman radiolähetysten seuranta ja niiden

sisällöstä raportointi oli kyllä mielestäni kiehtovaa, mutta se olisi vaatinut enemmän kielitaitoja, kuin mitä minulla silloin oli.

Julkaisin radiohäirinnästä tieteellisen tutkimuksen pohjoismaisessa Cooperation and Conflict-lehdessä 1970. Tein myös pienen sisältöanalyttisen vertailun BBC:n ja Moskovan radion suomenkielisistä uutista, jonka julkaisin samassa lehdessä 1973. Ne olivat osa väitöskirjaani 1973 Tampereen yliopistossa. Näitä ei kirjan lähteissä ole. Ainakin Hanna Rajalahden häirintää koskevassa luvussa sen olisi voinut mainita – tutkimus ilmestyi 50 vuotta myöhemmin uusintapainoksena suomenkielisenä Raimo Väyrysen toimittamassa kirjassa ”Rauhantutkimus kautta vuosien” (Into 2020).

Tuossa tutkimuksessani 1970 totesin, että muihin Pohjoismaihin kuin Suomeen lähetettyjä ohjelmia ei häiritetty. Lähetykset muihin Pohjoismaihin lakkautettiinkin vuonna 1957. BBC:n suomenkielisessä lähetyksessä 11.9.1968 todettiin näistä lähetyksistä, että Englannin hallitus lakkautti taloudellisista syistä muihin Pohjoismaihin kuin Suomeen tulevat lähetykset. Syyksi arveltiin ohjelman mukaan Suomen asemaa idän ja lännen välissä, jolloin maamme voi, toisin kuin muut Pohjoismaat, joutua alttiiksi painostukselle. Vuonna 1960 häirintä lakkasi kansainvälisten diplomaattisten neuvottelujen avulla suomenkielisistä lähetyk-

sistä, mutta myös turkin-, kreikan-, heprean- ja persiankielisistä lähetyksistä.

”Täällä Lontoo”-kirja on kiinnostava kokoelma kuvauksia suomenkielisten lähetysten tekijöiltä. Kuvatessaan BBC:n maailmanpalvelua tänään Jari Korkki toteaa,

että paradoksaalisesti BBC World Service lopetti saksankielisen palvelunsa vain pari vuotta suomenkielisen palvelun jälkeen 1999, kun oli käynyt selväksi, että pääosa saksankielisestä yleisöstä seurasi BBC:n palveluita englanniksi. Valtakielestä ei ole epäilystä, mutta

muillakin kielillä tapahtuvilla palveluilla on tarkoituksensa ja joku niitä tuottaa jostakin syystä myös tulevaisuudessa.■